

Poetica lui Caragiale în registru fantastic și naturalist

Prof. Antal Oana Maria

Liceul Teologic Ortodox Sfinții Împărați Constantin și Elena Piatra-Neamț

Termenul **poetică** provine din fr.poétique<lat. poetica, gr.poetikos și semnifică *cel care are darul de a crea*. Evident există un paradox în relația poeziei cu literatura. Pe de o parte, poetica caută să identifice numitorul comun al operelor literare- ceea ce le apropie, iar pe de altă parte evidențiază varietatea acestor creații. În acest context putem spune că poetică este orice teorie internă a literaturii, care realizează categorii prin care se stabilește genul proxim și diferența specifică dintre opere literare. Altfel spus, în sens larg, poetica ar cuprinde **concepția despre literatură și creație** a unui scriitor.

Autor controversat, Caragiale are un mod inedit de a percepe mecanismele literaturii și de a crea opere literare. El convertește în artă o realitate văzută „într- un anume fel” și tocmai această atitudine certifică existența unei poetici proprii.

Conceptele de **fantastic** și **naturalism** apar ilustrate la Caragiale în texte precum *O făclie de Paște*, *În vreme de război*, *La hanul lui Mânjoală*, *La conac*, *Calul dracului*, *Kir Ianulea*, *Abu Hassan*. Se poate observa faptul că pornind de la recuzita naturalistă și fantastică, Caragiale a reușit să creeze opere originale care să-i valideze poetica. Autorul realizează personaje care se individualizează prin acuitatea trăirilor ce respectă sintagma: „simț enorm și văz monstruos”. Eroi precum Leiba Zibal sau hangiul Stavrache sunt zugrăviți din perspectiva modificărilor organice, la nivelul senzațiilor, întocmindu-li-se o „fișă clinică”. Pentru întregirea tabloului în manieră naturalistă, autorul plasează sistematic indicii concludente care să puncteze aspecte din viața acestora. Accentul cade asupra **factorului ereditar** conjugat cu **mediul restrictiv**, ca elemente ce declanșează procese psihice ireversibile. Sunt conturate astfel adevărate „cazuri patologice”, studii ale naturii umane defectuoase. Demonstrația crește organic fiind susținută și prin echilibrul dintre formă și fond. În acest sens, Caragiale utilizează **tehnica acumulării** detaliilor, un lexic și o sintaxă adaptată.

În paralel cu prezentarea acestor personaje, sunt înregistrate și evoluții ale fenomenelor meteo. Acestea sunt în deplină consonanță cu trăirile eroilor, redând într- o manieră expresivă, etapele dezumanizării unor conștiințe, până la anulare.

Și în privința nuvelor considerate fantastice, Caragiale inovează inserând elemente ale unei poetici proprii. Amprenta autorului este evidentă: Caragiale supune fantasticul unui proces de **etnicizare** ceea ce duce la o atenuare a atributelor acestuia. Astfel, textele *La hanul lui Mânjoală*, *La conac*, *Calul dracului* sunt departe de a ilustra neliniști metafizice sau mesaje înspăimântătoare. Ele valorifică mai degrabă credințe populare în spațiul cărora intervenția supranaturalului este firească. Îmbinarea realului cu fantasticul are la bază **arhetipuri folclorice**. Caragiale ne invită pe tărâmul unui **fantastic umanizat** în care diavolul își face în mod firesc simțită prezența fie prin emisari- *La hanul lui Mânjoală* -, sau chiar în persoană - *Calul dracului*.

Prezența fantasticului în textele *La conac*, *La hanul lui Mânjoală* este doar sugerată prin intermediul coincidențelor sau a ciudățeniilor care validează reguli nescrise din popor.

Chiar și atunci când se petrec în plină atmosferă fantastică, întâmplările nu înspăimântă cititorul. Prezența diavolului în *Kir Ianulea* sau *Calul dracului* este mai mult comică decât terifiantă, înscriindu-se în registru fabulos. De asemenea, în aceste texte avem de-a face cu o situație ironică deoarece nu diavolul îl necăjește pe om ispitindu-l, ci omul este cel care îl face pe diavol să se retragă decepționat.

În vederea prezentării poeticii asupra fantasticului la Caragiale, de o reală importanță sunt și textele *Kir Ianulea* și *Abu Hassan*. Prin aceste scrieri, Caragiale dezvăluie mecanismele de funcționare ale fantasticului. Accentul este pus pe solicitarea imaginației și colaborarea cititorului,

care devine astfel părtaș la „construcția” și „deconstrucția” succesivă a textului. Fantasticul apare ca un joc atent regizat al „posibilului” cu „imposibilul” ceea ce trădează tocmai o distanțare parodică a autorului față de acest concept.

În concluzie, Caragiale topește în tipare naturaliste și fantastice elemente ale unei poetici proprii, realizând astfel modele demonstrative de texte (re)scrise în **registru fantastic și naturalist**.

Bibliografie

1. Callois, R., *În inima fantasticului*, Ed. Meridiane, București, 1971.
2. Călinescu, G., *Istoria literaturii române de la origini până în prezent*, Ediția a II-a, revizuită și adăugită, Ediție și prefață de Al. Piru, Ed. Minerva, București, 1982.
3. Cioculescu, Ș., *Viața lui Ion Luca Caragiale*, București, 1940 .
4. Mavrodin, I., *Poietică și poetică*, București, Ed. Univers, 1982.
5. Pavel, S.,D., *Proza fantastică românească*, Ed. Minerva, București, 1975.